

Snoeien zonder motorheggenschaar

Heesters snoeien. Hoe moet dat ook al weer?

Iedere hovenier heeft tijdens de opleiding geleerd hoe je moet snoeien. Snoeismaster Tinka Chabot van S-Kwadraat uit Arnhem ziet echter dat in de praktijk vooral de motorheggenschaar wordt ingezet in plaats van de snoeischaar. In dit artikel bespreekt zij de basisregels van het 'natuurlijk' snoeien.

Tekst Tinka Chabot | Beeld Tinka Chabot, Modeste Herwig

De gemiddelde klant weet maar weinig over het onderhoud van zijn of haar tuin en huurt daarom een vakbekwame hovenier in. Vaak juist voor de snoeiwerkzaamheden, want dat wordt als het meest ingewikkelde ervaren.

Klanten die mij inschakelen zijn meestal ontevreden over hun tuin, maar kunnen er niet precies de vinger opleggen waar het aan schort. Helaas moet ik dan vaak constateren dat alle struiken op dezelfde manier zijn behandeld: met de heggenschaar. Jarenlang hebben tuineigenaars aangenomen dat het zo hoort, want zij weten niet beter.

De beplanting vormt vaak een ondoorzichtige groene 'muur' van gelijkvormige struiken, met weinig bloemen, oud blad bij de bladhoudende struiken en nageenog geen vruchten. Teleurgesteld geven mijn klanten aan dat ze van hun hovenier hadden verwacht dat die de juiste werkwijze per struik toe had gepast.

Hoveniers die alles met de heggenschaar snoeien, geven soms aan dat de

klant dit nu eenmaal zo wil, dat de klant dan tenminste kan zien dat hij langs is geweest, of dat het sneller en dus goedkoper is als je met de heggenschaar werkt. Die argumenten snijden echter geen hout.

De klant huurt een hovenier juist in vanwege diens expertise. Leg die klant dus uit hoe snoeien in zijn werk gaat en waarom je het doet zoals je het doet. Met de heggenschaar gaat het ook niet sneller. Een goed begeleide struik hoeft niet twee keer per jaar geschoren te worden maar vergt juist weinig ingrepen.

De vakbekwame hovenier zou zich van de beunhaas met zijn onafscheidelijke heggenschaar moeten onderscheiden, door te zorgen voor een optimaal onderhoud van iedere individuele struik.

Door een struik op de juiste wijze te snoeien gaat hij langer mee, ziet er natuurlijker uit, bloeit uitbundiger en geeft meer vruchten.

In deze tuin wordt minstens drie keer per jaar met de heggenschaar gesnoeid. Dit vormt een ecologische woestijn, omdat er nauwelijks bloemen, vruchten en jong schot gevormd worden.

Wanneer je een struik, zoals deze *Berberis*, op 'natuurlijke' wijze snoeit krijgt deze volop de gelegenheid om te verjongen, te bloeien en vruchten te ontwikkelen.

Wanneer snoeien?

Het is eigenlijk heel simpel. Alle bomen en struiken die ná 21 juni bloeien, snoei je in het voorjaar, liefst in april-mei. Ook bij een vroeg voorjaar, waarbij de vlinderstruiken, hortensia's en rozen al in maart uitlopen, kan je best nog in april snoeien.

Het maakt het juist eenvoudiger, want dan kan je goed zien waar de nieuwe scheuten ontstaan. Je kan daardoor beter kiezen welke scheuten je handhaaft.

Alle bomen en struiken die vóór 21 juni bloeien, zoals *Forsythia*, boerenjasmijn en *Rhododendron*, snoei je na de bloei. Kijk goed naar de natuurlijke vorm van de struiken en naar waar ze gaan bloeien.

Rhododendron bijvoorbeeld, bloeit aan het eind van de scheut die hij meteen na de bloei al begint aan te leggen. Dat zie je aan de dikke knoppen die in de herfst al goed zichtbaar zijn. *Forsythia* bloeit op het tweejarige hout. Daardoor zul je een manier moeten vinden om de struik aantrekkelijk te houden met voldoende tweejarig hout. De leeftijd van de takken is vaak af te lezen aan de kleur die ze hebben. Groen voor het nieuwe hout, dan grijs en vervolgens bruinig.

Snoei struiken en bomen die makkelijk waterloten vormen, zoals de appel en de roodbladige *Prunus*, wat later in het jaar, vlak voordat ze hun reserves uit de bladeren trekken.

Reactiegroei

Hoe meer je snoeit, hoe harder het groeit. Zware snoei veroorzaakt dan ook zware reactiegroei. Er worden veel lange, dunne scheuten geproduceerd die vaak steil rechtop groeien.

Snoeien in de zomer zorgt voor meer rust in de struik dan snoeien in de winter. Zomersnoei voorkomt ook problemen met struiken die bloeden, zoals de esdoorn of de druif.

Snoei dus altijd als de plant vol in het blad staat en de sapstromen optimaal zijn. Dan sluit de struik de snoeiwon-

Op zoek naar een tak in het hart van een struik die zonder al te veel schade weggehaald kan worden.

Het resultaat van snoeien met een heg-genschaar: veel beschadigd blad met bruine randen en rafelige takstompen.

Zo worden laurierkersen vaak verjongd. Er ontwikkelen zich dan veel jonge scheuten die een dicht en bossig geheel vormen. Deze struik zal niet gauw meer aantrekkelijk worden.

Deze laurierkers is zo gesnoeid dat hij transparant is met veel jong blad. Het hart krijgt voldoende licht om scheuten op het oude hout te ontwikkelen.

den het snelst af, waardoor infecties door schimmels, virussen en bacteriën beperkt worden. Snoei ook nooit meer dan 20% van de bladmassa weg. Snoei je zwaarder, dan ontstaan zelfs bij zomersnoei lelijke waterloten of zuigers.

Snoei om struiken klein te houden is onbegonnen werk. Elke plant streeft naar zijn maximale grootte. Is een tuin te vol, dan zal er soms rigoureuus opgetreden moeten worden door hele struiken te verwijderen.

Vaak worden bij de aanleg eigenlijk te veel planten gebruikt om de tuin eerder body te geven. Dat houdt in dat je later moet ingrijpen om alle overblijvende struiken goed tot hun recht te laten komen.

Tot op de grond

Struiken die hun sierwaarde door hun takkleur hebben (bijvoorbeeld *Cornus alba*) of in de zomer bloeien aan het einde van de nieuwe scheut (*Hypericum* en bepaalde *Spiraea*) kunnen ook ieder jaar tot op de grond afgeknipt worden.

Laat géén stompjes staan. Deze veroorzaken op termijn rot in de wortelkluit en de nieuwe scheuten hebben meer

moeite om zich een weg te banen door het oerwoud van stompjes. Op de knieën dus.

Snoei hortensia's zoals de befaamde Annabelle, nooit op deze manier. De bloemen worden veel te zwaar voor de lange, slappe scheuten. Na een regenbui liggen de bloemen als slappe vaatdoeken op de grond. Beter is om ieder jaar 1/3e van de oudste takken weg te halen tot op de grond.

Dit is ook een methode om sterkgroeiende struiken continu te verjongen. Zorg dat het hart van de struik open is, dus ook vrij van bodembedekkers. Daardoor komt er licht op de wortelhals, waardoor jonge scheuten uit kunnen lopen. Zonder licht is er geen of minder verjonging mogelijk.

Geoefend oog

Het belangrijkste bij het snoeien is een geoefend oog. Je moet ontzettend goed kunnen kijken en - op termijn - in één oogopslag kunnen zien welke takken kunnen zorgen voor schade aan elkaar, disbalans in de kroon, elkaar teveel beconcurreren of voor overlast voor mensen en/of andere struiken zorgen.

Haal bij het snoeien van een heester eerst alle dode, aangetaste en kruisende takken weg. Kijk daarna goed naar de struik. Wanneer, waar en op welk hout bloeit hij? Hoe snel groeit de struik? Snelgroeiende heesters maken veel makkelijker grondscheuten dan langzaam groeiende struiken. Als de plant gevoelig is voor waterlot snoei je het liefst zo min mogelijk, want is zo'n plant eenmaal fors gesnoeid, dan ben je nog jaren bezig om weer rust in de struik te krijgen.

Ook van belang is de lichtbehoefte van een plant. Heb je met een lichthoutsoort te maken, zorg dan dat hij vrijgesnoeid wordt van concurrentie, anders legt hij het loodje of produceert minder bloemen.

Snoeien vergt dus plantenkennis en kennis van de regeneratieprocessen in een plant. De vakbekwame hovenier is degene die ziet welke takken het beste weggehaald kunnen worden en dat vergt enige oefening.

Als je de regels vanaf de aanplant toepast, behaal je vaak met een minimale inspanning een maximaal resultaat. Het is dan een kwestie van goed kijken en op tijd de juiste tak wegnemen. <

Het juiste gereedschap

Gebruik altijd scherp gereedschap. Ik gebruik uitsluitend de snoeschaar voor de dunnere takken en een takkenzaag met zeer smal blad (Silky), om in het hart van de struik te kunnen zagen.

Mijn ervaring is dat takkenscharen lelijke snoeiwonden veroorzaken en te ver van de takkraag af knippen. Dan kan de struik de wond niet mooi afdichten en overwallen, waardoor infecties en uiteindelijk rot op kunnen treden.

Snoeiwonden

De snoeiwonden moeten zo klein mogelijk zijn. Zorg dus dat ze zoveel mogelijk haaks op de tak staan en knip altijd vlak naast de takkraag. De takkraag is het verdikte 'ringetje' dat bij veel takken zichtbaar is als de overgang tussen de stam en de tak. Maak snoeiwonden liever niet groter dan 10 cm doorsnee. Het duurt dan te lang om de snoeiwond te overwallen, met alle risico's op infecties en inrotten. Laat ook geen 'kapstukken' staan. Die zorgen eveneens voor rot en op termijn voor het afsterven van de struik of boom. Als je toch moet knippen of zagen, doe het dan meteen goed.

Zware, dikke takken snoei je in drie fasen: eerst ongeveer 20 cm van de uiteindelijke snoeiwond aan de onderzijde van de tak, dan op 25 cm afstand aan de bovenzijde totdat de tak breekt. Vervolgens snoei je de stomp af naast de takkraag.

Zo kan een *Cotoneaster* er ook uitzien. Een natuurlijke vorm met veel mogelijkheden voor bloemen en bessen. Snoeien kan het beste door de langste scheuten terug te zetten op een goed ontwikkelde zijtak.